

Kvinnans frigörelse

Emma Goldman

1937

För många år sedan utkom ett verk av den briljanta norska skriftställarinnan Laura Marholms penna som betitlades: »Kvinnan, en karaktärsstudie.»

Hon var en av de första, som försökte koncentrera den allmänna uppmärksamheten på den förhärskande emancipationsuppfattningens tomhet och trångsynthet, samt dess tragiska verkningar på kvinnans inre liv. Hennes arbete berättar oss om olika utomordentligt begåvade internationellt berömda kvinnors öden: den snillrika Eleonore Duse, den stora matematikern och skriftställarinnan Sonja Kowalewska, den stora konstärinnan och poetiska naturen Marie Baschkirzeff, som dog så ung. Och genom denna beskrivning av dessa kvinnors liv, löper den klart märkbara faran av en otillfredsställd längtan efter ett helt, avrundat, fullständigt och skönt liv, och genom saknad av detta framgår ensamhetens oro.

Dessa mästerligt utförda psykologiska skisser kunna icke underlåta att visa, att, ju högre en kvinnas själsliga utveckling har stigit, desto mera sällan är det henne möjligt, att möta en manlig kamrat, vilken i henne icke endast ser »könsdjuret», utan också stark individualitet, vilken icke skall eller får förlora ett enda drag av sin karaktär.

Genomsnittsmannen, med sin självförnöjdhet, sin löjliga överskattning, och sitt välvilliga beskydd gentemot det kvinnliga könet, är en omöjlighet för kvinnor, som Laura Marholm visar oss i sina studier. Men likaså omöjligt är det för den manskaraktär, som i henne ser och finner ingenting annat, än hennes själ, hennes intelligens, hennes genialitet, och som underlåter, att i henne uppväcka kvinnonaturen.

Rik intelligens, en fin känsla, det är egenskaper som i allmänhet antagas vara outhärliga för en skön och innehållsrik personlighet. Men beträffande den moderna kvinnan tjäna dessa egenskaper det oaktag, som ett hinder för hennes väsens fria utveckling. Redan för över hundra år sedan, blev den gamla äktenskapsformen, grundad på den »heliga skrift» - endast döden fick skilja de båda makarna - dömd som en institution, vilken representerade mannens överherravälde över kvinnan, hennes fullständiga underkastelse under hans lynne och befallningar, hennes beroende av hans namn och understöd.

Ständigt blev som bevis anført, att de gamla äktenskapsformerna för kvinnan voro likabetydande med en ställning som mannens tjänstepiga och hans barns mor. Det oaktag finna vi många emanciperade kvinnor, vilka föredraga äktenskapet, med all dess ögonskenliga otillgänglighet och tryckande trånghet framför den ogifta tillvaron; trång och ofördraglig just därför, emedan moralens och den sociala fördomens fjättrar skrämmer henne, och håller hennes natur omklamrad och bunden.

Orsaken till denna inkonsekvens från de framstegsvänligt sinnade kvinnornas sida är att söka i den omständigheten att de aldrig förstått kvinnoemancipationsbegreppets sanna betydelse. De tänkte, att allt, vad som felade dem, var oavhängigheten från det yttre tyranniet. De inre tyrannerna bortglömde de; dessa som bjudas oss i form av etiska, sociala och konventionella lögnar, och äro långt farligare och förstörande för livet än yttervärldens tyranner - dessa inre tyranner överlät man alldeles åt sig själva. De ha verkligen också tagit väl vara på sig; de tyckas finna sig kannibaliskt välmående i de aktiva kvinnoaksapostlarnas huvud och hjärtan, alldeles såsom de kände sig välmående i våra far- och mormödrars huvud och hjärtan.

Dessa inre, intima tyranner bestå i rädslan för den offentliga meningen eller i hänsyn till personer och institutioner; denna moralväktare, den mänskliga själens fängvaktare, föranlät dem, i deras offer, till den ständiga hävande frågan: »Vad skall folket säga därom.» Och icke förrän kvinnan har lärt, att bekämpa dessa inre tyranner, och att företräda sin ståndpunkt starkt och obetvingbart, för ernående av oinskränkt frihet i sina handlingar och i utlösningen av naturens röst - må denna begära livets största kostbarheter, kärleken till mannen eller hennes högsta privilegium, att kunna skänka ett barn livet -: icke förr får hon betrakta sig som emanciperad. Hur många emanciperade kvinnor äro nog tappra, att tillstå det, att kärlekens röst klingar med full makt i deras sköten, befallande och krävande tillfredsställelse?

Den franske skriftställaren Jean Reibrach försöker i en av sina romaner, betitlad »Den nya skönheten», att framställda idealet av en skön emanciperad kvinna.

Idealet visas oss i en skön flickas gestalt, en doktorinna. Hon talar klart och förnuftigt om hur små barn skola uppfostras, hon är godhjärtad och fördelar gratis medikament bland fattiga mödrar.

Vi deltaga i en underhållning mellan henne och en av hennes bekanta, en ung man, och höra mycket om framtidens sanitära förhållanden, på vilket sätt baciller och andra skadliga frön genom byggnadssättet av stenvägggar och golv och genom avskaffandet av mattor och förhängen, skola bli utrotade.

Naturligtvis är doktorinnan mycket enkelt och praktiskt klädd, förnämligast i svart. Den unge mannen, på vilken damen vid första sammanträffandet tack vare mannens överväldigande vishet utövade ett frånstötande intryck, lär snart att förstå henne, och en vacker dag upptäcker han sin kärlek till henne. Båda äro unga, han är god, skön och ehuru städse uppträdande i sträng ståt, mildras hans uppenbarelse mycket genom den oklanderliga kragen och de sirliga manschetterna.

Man skulle nu tro, att han nu skulle förklara henne sin kärlek; men han hör inte till dem, som inlåta sig i romantiska absurditeter.

Poesi och kärleksentusiasm betäcker hennes rodnande anlete och hon omhöljer sig i den korrekta damens skönhet. Även han stillar naturens röst, och förblir ständigt vördnadsfullt korrekt. Alldeles som hon: punktlig, ständigt avmått och anständig.

Jag måste verkligen frukta, att, om de båda hade förenat sig, den unge mannen hade lupit faran att frysa ihjäl, jag måste tillstå, att jag icke förmår att upptäcka något skönt i denna nya skönhet, vilken är likaså kall som de stenväggar och golv varom de drömma. Kärare äro mig den romantiska tidsålderns kärlekssånger, kärare Don Juan och Venus, kärare en flykt medels stega och rep i en månklar natt, förföljda av faderns förbannelser och moderns jämmer och de älskvärda grannarnas moraliska anmärkningar, och av all denna fullständiga korrekthet och med alnsmått avmätta anständighet.

Om kärleken icke vet att ge och taga, utan någon som helst inskränkning, då är den icke längre kärlek, utan en transaktion, som aldrig förlorar ur sikte alla de köpslående additionerna och subtraktionerna.

Den nutida kvinnoemancipationens största hinder, ligger i kvinnans konstlade stelhet och småaktiga anständighetsfusk, som alstrar tomhet i kvinno själen och förvägrar henne livskällans dryck. Frigörelsen från det onda ligger i uppmarschen till en ljusare, kärare framtid! Vi behöva det ohämmade utväxandet ur alla de gamla traditionerna och vanorna.

Kvinnoemancipationsrörelsen har endast tagit ett enda steg i denna riktning; man får hoppas, att den skall besitta kraften till ett ytterligare. Rösträtten, lika borgerlig rätt - allt detta är mycket sköna ting, dock börjar den sanna och verkliga frigörelsen varken vid valurnan eller i domstolssalarna. Frigörelsen börjar i kvinnans själ.

Det Anarkistiska Biblioteket

Emma Goldman
Kvinnans frigörelse
1937

Tidningen Brand #4 1937

www.anarkistiskabiblioteket.se